

İYİLİĞİN KARŞILIĞI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebia hû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

قَالَ اللهُ تَعَالَى يُؤْذِنِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا
الدَّهْرُ بِيَدِي الْأَمْرُ أَقْلَبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ

(بخ. م. حم. ق. د. د. عن أبي هريرة)

RE. 327/9 (Kâle'llâhu azze ve celle: Yü'zîni'bnü âdeme yesübbü'd-dehra, ene'd-dehru, bi-yediyye'l-emru, ukallibu'l-leyle ve'n-nehâr) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!
Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli eserden okumağa devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Efendimiz, başımızın tâcı, rehberimiz, nümûne-i imtisâlimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek, muazzez ruh-u saadeti için, sonra sair enbiyâ ve'l-murselînin, evliyaullahın cümlesinin; ve hâssaten ashâb-ı kirâm —*rıdvanu'llâhi teâlâ aleyhim ecmaîn*—hazerâtından üstadımız, hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyihimizin ve hâssaten eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin; bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar böylece vâsıl olmasına yardım etmiş, emeği geçmiş olan cümle ravilerin ve ulemanın; ve hâssaten uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere bu mescid-i şerife cem olmuş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edip öyle başlayalım:

.....

a. Zamana Sövmeyin!

Az önce Arapça metnini okumuş olduğum hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden nakil ve rivâyet yoluyla şöyle buyuruyor. Yâni okuduklarımız hadis-i kudsi:¹

Bu hadis-i şeriften ne mânâ çıkıyor? Önce dehir nedir? *Dehir* , zaman demek. Edepsiz insanoğulları, terbiyesi kıt olanlar başına biraz sıkıntılı bir hal geldi mi, ağzını açar, gözünü yumar, zamana söver. Allah kahretsin diye mi başlar, artık nasıl başlarsa bir yerden başlar, öbür taraftan çıkar gider; yâni söver. Sebbetmek, sövmek demek. Zamana sövüyor.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.IV , s.1825, no:4549; Müslim, *Sahîh*, c.IV , s.1762, no:2246; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.791, no:5274; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.238, no:7244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.23, no:5715; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V III, s.354, no:8856; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.365, no:6285; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.457, no:11487; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.468, no:1096; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.79, no:921; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V I, s.54, no:1598; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V III, s.81, no:1420; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIII, s.397, no:1467; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.180, no:4489; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.1097, no:8138; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2021, no:3020; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XV , s.76, no:15019.

RE. 327/9 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) Aziz ve celîl olan Allah-u Teâlâ ve Tebârek Hazretleri buyurdu ki: (*Yü'zînî*) “Beni ezâlandırır, bana ezâ verir.” Kim? (*Ibnü âdeme*) “Ademoğlu, şu insan denilen nesil, şu Hazret-i Âdem AS'ın soyundan gelen mahlûklar, insanoğulları beni ezâlandırır.” Neden? (*Yesübbü'd- dehra*) “Dehre sövmek suretiyle. (*Ene'd-dehru*) Dehir benim. (*Bi- yediyye'l-emru*) İş benim elimdedir; (*ukallibu'l-leyle ve'n-nehâr*) geceyi gündüzü ben peşpeşe getiririm, değiştiririm.”

Peygamber Efendimiz'in bize naklettiğine göre Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: “Ademoğlu böyle zamana sövmekle beni ezalandırır.”

Neden zamana sövüyor adam? Ezalandırmanın sebebini bulmak için bu sorunun cevabını bulmak lâzım. Zamana sövmüş... Allah-u Teâlâ niçin ezâlanıyor? Bir kere sövmek kötü bir şeyde... Takdire rızâ göstermiyor. Daha önce geçen hafta geçmedi mi hadis-i şerif:²

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَقَدَرِي
فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(هـ.ب. وابن النجار عن أبيس)

² Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V , s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.173, no:482; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898; *Câmiü'l- Ehâdîs*, c.XV , s.74, no:15012.

RE. 327/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men lem yerda bi-kadâî ve kaderî*) Benim takdirime rızâ göstermeyen, benim hükmüme, kaderime, takdirime, mukadderâtıma râzı olmayan, (*felyeltemis rabben gayrî*) benden başka bir rab bulsun kendine!” dememiş miydi hadis-i şerifte?

Takdire rızası yok, sövüp sayıyor. Zaman dediğin ne?

(*Ene'd-dehru*) “Zaman benim. Yâni, zamanı ben halkettim, ben yarattım. Geceyi gündüzü peş peşe getiren benim, benim elimdedir. Eğer geceyi ebedî kılsaydık kim gündüzü getirebilirdi? Eğer gündüzü ebedî kılsaydı, istirahat edeceğimiz geceyi kim getirebilirdi bize? Rahmetinden geceyi, gündüzü yaratmış da, bize ihsân eylemiş.

“—Hocam gündüzün rahmet olduğunu anlıyorum da, gecenin rahmet olması nasıl oluyor?”

Gece olmasa da, o zaman görsen!

Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir;

Mübtelâ-yı gama sor kim, geceler kaç saat?

[En uzun geceyi müneccimle muvakkit, nereden bilsin! Sen dertli, gamlı kimselere sor bakalım, geceler kaç saat; uzun mu, kısa mı?] Sen bir hasta olanlara, gece uyku uyuyamayanlara sor bakalım! Sabah nasıl geliyor, bir bak!

Sen akşamleyin uyuyorsun. “*Bi'smi'llahi'r-rahmâni'r-rahîm*” der misin demez misin, unuttur musun bilmem... Yatağa yatıyorsun, uyuyorsun, sabahleyin namaza zor kalkıyorsun

ve bu uyumanın bir nimet olduğunun farkında değilsin. Bir de hastalara sor bakalım. Sabah oluyor mu? Nasıl oluyor?

Hastanelerde hiç kaldın mı? “Acaba ne zaman gelecek şuhemşireler? Acaba ne zaman gelecek şu hasta bakıcı?” diye bakarsın saat 2, bakarsın saat 2’yi 2 geçiyor, gene bakarsın, bakarsın 3 geçiyor. Gene bakarsın, çok zaman geçmiş gibi gelir, bakarsın 5 geçiyor. Bir türlü bitmez o zaman.

Demek ki, her şeyi hikmetiyle yapan, her şeyinde sonsuz, hadsiz, hesapsız akılların erdiği, ermediği hikmetler, faydalar bulunan Allah-u Teâlâ Hazretleri geceyi yaratmış. Neden? Geceleyin istirahat edeceksiniz de ondan.

Işığı kapatmasan, küçük bebek bile uyumuyor. Işık açık kaldı mı, seninle sabahlıyor bakıyorsun. Küçücük bebek ama oynayıp duruyor. Işığı kapatıyorsun da, biraz sonra bakıyorsun, dalmış.

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا
وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

(النَّبَأُ: ٧٨)

(*Ve cealnâ nevmeküm sübâtâ*) [Uygunuzu bir dinlenme kıldık. (*Ve cealne'l-leyle libâsâ*) Geceyi bir örtü yaptık. (*Ve cealne'n-nehâra maâşâ*) Gündüzü de çalışıp kazanma zamanı kıldık.] (Nebe', 78/9-11) buyruluyor.

Geceyi bize istirahat için yaratmış. Gece istirahat ediyoruz, gündüz çalışıyoruz. Gündüz geçimimizi sağlıyoruz, ekimimizi ekiyoruz, işimizi yapıyoruz, paramızı kazanıyoruz. Gece? Gecede istirahat ediyoruz, gene ertesi gün dünyaya çalışalım diye.

Geceyi gündüzü böyle yaratan Allah-u Teâlâ Hazretleri olduğuna göre, zamana ne sövüyorsun? Yâni, neticede sen Allah'ın sana musallat ettiği şeylere rızan yok, ondan dolayı başkasını bahane ediyorsun ama, neticede nereye varıyorsa o laf... Besbelli nereye vardığı. Onun için, öyle zamana sövmek, ona sövmek, buna sövmek; “Allah bu zamanı kahretsin!” filan gibi şeyler yok!

Edepli bir müslüman ise, hadiselerin arkasındaki fâil-i hakîkîyi gör. Bu geceyi, bu gündüzü yaratan, başa bu hadiseleri getiren; seni yaratan, yaşatan, sonra öldürüp de sonra tekrar huzuruna getirilecek olan, diriltecek olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin takdirine rızâ göster, edebini takın demek oluyor. Yâni bu hadis-i şeriften çıkan dersler bunlar.

Sövmek umumiyetle kötü ama, bir de zamana hâssaten böyle ileri geri laf söylemek, neticede böyle bir noktaya götürdüğü için, Allah-u Teâlâ Hazretleri memnun olmuyor bu gibi ifadelerden.

b. İyiliğin ve Kötülüğün Karşılığı

Diğer hadis-i şerife geçelimç Hazret-i Ebû Hüreyre RA'ın Rasûlüllah'tan naklettiğine göre, Rasûlüllah buyurmuş ki:³

قَالَ اللَّهُ إِذَا هَمَّ عَبْدِي بِحَسَنَةٍ وَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبْتُهَا
لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبْتُهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى
سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ وَإِذَا هَمَّ بِسَيِّئَةٍ وَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ
أَكْتُبْهَا عَلَيْهِ فَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبْتُهَا سَيِّئَةً وَاحِدَةً

(ق.ت. عن أبي هريرة)

RE. 327/10 (*Kàle'llah: İzâ hemme abdî bi-
hasenetin, ve lem ya'melhâ, ketebtühâ lehû
haseneten; fein amilehâ, ketebtühâ aşra
hasenâtin ilâ seb'i mieti dı'fin; ve izâ hemme
bi-seyyietin, ve lem ya'melhâ, lem ektüb aleyhi;
fein amilehâ, ketebtühâ seyyieten vâhideh*)

(*Kàle'llah*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki...” Gene hadis-i kudsî oluyor. İfadesi Peygamber Efendimiz'in ağzından çıkıyor ama Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kelâmı olmuş oluyor.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2724, no:7062; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.117, no:128; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.265, no:3073; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.104, no:380, 381; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.386, no:6500; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.287, no:20557; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.300, no:336; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.344, no:11181; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.265, no:234; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.339, no:859; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV II, s.35, no:5453; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.173, no:4463; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.382, no:10241; Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.18, no:21; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.43, no:14925.

(*Izâ hemme abdî bi-hasenetin*) “Benim bir kulum bir iyilik yapmağa himmet ederse, kalkışırsa, şu iyiliği yapayım diye kalkışırsa; (*ve lem ya’melhâ*) böyle niyet ettiği halde, sonra da yapamazsa...” Gideyim filanca hastayı ziyaret edeyim dedi, mani çıktı, yapamadı. Veya gideyim falanca kimseye yardım edeyim. Zavallı, çok yardımcısız kaldı... Gidemedi filan... Neyse, böyle bir iyiliğe niyet etti, yapamadı. (*Ketebtühâ lehû haseneten*) “Ben ona bu yapmadığı işi yapmış gibi sevap yazarım, hasene yazarım. Yapmadığı halde... Niyet etti, iyi niyetle o tarafa yöneldi diye, o iyiliği yapmağa niyet etti diye, ben ona hasene yazarım. Yâni o iyiliği yapmış gibi yazarım.

(*Fein amilehâ*) “Eğer o niyet ettiği iyiliği yapmağa muvaffak olursa, yapabilirse, yaparsa, (*ketebtühâ aşra hasenâtin*) o zaman bir iyilik yazmam ona, fazl u keremim ile on iyilik yazarım. On misliyle yazarım. Yâni, karşılığını bire on veriyor. Bir iyilik yapmış gibi değil de, sanki on iyilik yapmış gibi. Bir fakir doyurmuş değil de, sanki on fakir doyurmuş gibi... On misli büyütüyor, öyle ecir veriyor. O kadarla da kalmıyor, (*ilâ seb’i mieti dı’fin*) 700 misline kadar artabilir bu.”

10 mislinden 700 misline kadar artabilir. Yâni sen bir fakir doyurursun, 700 fakir doyurmuş gibi olabilir yâni. Neye göre on, neye göre 700 misli? Senin terbiyene göre, senin edebine göre, senin nezaketine, senin zarafetine, senin kulluktaki inceliğine, hassasiyetine, zekâna göre. Müslümanlık da zekâ işi demiştik ya. Müslümanlık da akıl, fikir, zekâ, düşünce gayret işi. Güzel yaparsan, edebine uygun yaparsan 700 misli alabilirsin.

Hani, daha önceki haftalarda geçmemiş miydi:⁴

رَكَعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكَعَةٍ مِنْ
مُخَلِّطٍ

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin*)
“Vera’ sahibi bir insanın kıldığı iki rekât namaz,
(*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min
elfi rek'atin min muhallitin*) karışık işler yapan
bir adamın bin rekâtından daha hayırlıdır.” diye.

Günahlardan sakınan, edepli, gayretli bir kul iki
rekatçık namaz kılıyor, bin rekât yerine geçiyor.
Akli ticarete, işte güçte olan insandan elbette
farkı olacak; adalet öyle gerektiriyor. Halisâne
yapan ile öteki türlü yapan arasında, elbette
bir fark olacak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin lütfuna bak ki,
yapmadığı zaman bir hasene veriyor; yaptığı
zaman, on mislinden yedi yüz misline kadar
verdiğini ifade ediyor.

(*Ve izâ hemme bi-seyyietin*) “Eğer bir kötülük
yapmağa kalkışırsa, himmet ederse... (*Ve lem
ya'melhâ*) Onu yapmazsa, (*lem ektüb aleyhi*)
onun aleyhine bir günah yazmam. Yâni, günaha
niyet etti diye yazmam.”

⁴ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.255, no:8061; Deylemî,
Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.265, no:3234; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı
İsfahan*, c.III, s.189, no:764; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.770, no:7282; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIII,
s.145, no:12780.

Yazabilirdi de. Çünkü gönülden geçener de, aklen düşünölenler de, işlenenler de insanın aslında hesabına geçmesi lâzım da, lütf u kereminden affediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

“Yazmam...” Hatta bir başka rivayetten hatırlıyorum ki “Vazgeçti diye, gene bir sevap yazarım.”

(*Fein amilehâ*) “Kötölükten kendisini alıkoyamaz da, o niye tle kötölüğü de yaparsa; o zaman, bir misli günah yazarım.”

Yâni, cehenneme gidenler ne kadar kendilerini zorlayarak, zorla cehenneme gidiyorlar. İyilik yaparsa, on mislinden yedi yüz misline veriyor; katsayı farkı var, oraya iltimas var, orada çok şey var, sevap kazanmak kolay... Bir iyilik yapacaksın, yedi yüz misli alacaksın. Bir kötölük yapacaksın, bir misli...

Demek ki, biz ne kadar edepsiziz ki, ne kadar günahda gayreti çok, ne kadar günahda çalışkan insanlarız ki, bu katsayı farklarına rağmen yetişiyoruz da o iyiliklere, onları da geçiyoruz da, hesabımız aleyhimize tecelli ediyor da, cehenneme gidiyoruz. Yâni cehenneme gidene, hakikaten oh olsun demekten başka çare yok. Hak etmiş oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına zulmetmiş değil ki! Kaç defa peygamberler göndermiş, ikaz etmiş... Ondan sonra bir insan kötölük işledi mi onların affedilmesi için çareler var, istiğfâr var,

tevbe var... Gözyaşı dökerse, günah kalmaz; istiğfâr ederse, günah kalmaz. Namaz kılsa, günah kalmaz; hacca giderse, günah kalmaz; Ramazan'da oruç tutarsa, günah kalmaz...

İki namaz, arasındaki günahlara keffârettir. İki oruç, iki Ramazan aradaki günahlara kefarettir. İki hac, aradaki günahlara kefarettir. Hepsi silme, temizleme, koruma, kurtarma, insanı günahların belâsından uzaklaştırma çareleri... Bütün bunlara rağmen, insan gene cehenneme giderse, amma çalışmış cehenneme gitmek için, olağanüstü bir gayret sarf etmiş, ille cehenneme gideceğim diye... Eh gidersen, git. O zaman, hak etmiş yâni.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize akıl insaf versin... Böyle lütfu çok, keremi bol, hadsiz hesapsız nimetlerle, şefkatle, merhametle muamele eden bir Mevlâ'nın, aziz ve celil Allah'ın kuluyuz. Bunca fırsatlara rağmen, aman yâ Rabbi! Ne kadar zalim insanlarız.

(Zalûmen cehûlâ) diyor ya ayet-i kerimede:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأحزاب: ٧٢)

(*Innâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli*) “Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de , (*feebeayne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ*) onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular. (*Ve hamelehe'l-insân*) İnsanoğlu bu emaneti yüklendi, kabul etti. (*Innehû kâne za lûmen cehûlâ*) Doğrusu o çok zàlimdir, çok cahildir.” (Ahzâb, 33/72) buyruluyor.

Mübalaga sîgasıyla, (*Zalûmen cehûlâ*) “Çok cahildir, çok zalimdir.” buyruluyor. Hakikaten de çok zàlim!

Şöyle bir çevrene bir bak! Kan gövdeyi götürüyor. Yâni, ben gazete okuyamaz hale geldim. Suriye’de; o onu kesiyor, bu bunu kesiyor. Irak İran hududunda; o onu kesiyor, bu bunu kesiyor. Allah korusun, dünyanın her yeri mezbaha gibi yâni.

Zàlim değil mi? Zàlimin zàlimi insanoğlu. Neden? Birazcık insaf ediverse, biraz merhamet ediverse, biraz da onun da canı olduğunu düşünürse, onun da bir kalbi olduğunu düşünse, kendisini onun yerine koysa, yapmayacak ama, herkes, “Hepsi benim olsun, ötekisi ne yaparsa yapsın!” diyor.

Hem çok cahil, hem çok zàlim... Cahil, çünkü sonunda başına nelerin geleceğini düşünemiyor, bilemiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri gözümüzden gaflet perdesini kaldırsın... Aklını başına devşiren, zekî insanlardan eylesin...

Zekâ, istikbale ait tehlikelerden kendisini koruyabilmek kabiliyeti... Şimdiden kendini koruyamazsan istikbale ait tehlikelerden, sen akıllıyı geçinme!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ

وَ الْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَ تَمَنَّى عَلَى اللَّهِ

(ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شداد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de 'l- mevt*) “Zeki kimse, kurnaz kimse o kimsedir ki, nefsinin zabteder de ahiret için hazırlık yapar. (*Ve'l-âcizü men etbea nefsehû hevâhâ*) Aciz kul da, nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren; (*ve temennâ ale'llâh*) ve ‘Allah gafurdur, rahimdir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!’ diye Allah’a temenni besleyen kimsedir.”

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.IV , s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV , s.124, no:17164; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.V II, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhâsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, no:56, no:171; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XV , s.458, no:15935.

Öteki bu dünyaya dalıp gidenler, istedikleri kadar kend ilerini zeki sansınlar. Yutsunlar kitapları isterlerse... Aklı olsaydı, ebedî hayatı kurtarmağa çalışırdı. Seksen yıllık hayata bu kadar çalışıyor; yarısı geçmiş, yarısının da ne olacağı belli değil... Seksen yıllık hayata bu kadar gayret sarf et, ahireti hiç düşünme; akıl işi mi?

Diğer hadis-i şerif:

c. Allah'a Kavuşmayı Sevmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي أَحَبْتُ
لِقَاءَهُ وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي كَرِهْتُ لِقَاءَهُ

(خ. حم. ن. مالك عن أبي هريرة)

RE. 327/11 (*Kàle'llahu azze ve celle: İzâ ehabbe abdî likàî, ahbebtü likàehû; ve izâ kerihê likàî, kerihü likàehû*)

“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki...” diyor Peygamber Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'ın naklettiğine göre:

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.V I, s:2725, no:7065; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.10, no:1835; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.418, no:9400; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahya), c.I, s.240, no:5659; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.84, no:363; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.604, no:1961; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.,.273, no:3260; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffaz*, c.I, s.356, no:346; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.III, s.172, no:4460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.844, no:42108; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1353, no:2356; Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.18, no:17; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.39, no:14916.

“Kulum beni sevdi mi, benimle kavuşmayı sevdi mi, bana kavuşmayı arzu etti mi; (*ahbebtü likàehû*) ben de ona kavuşmayı severim.” Yâni, “O beni sevip, isteyip dururken, ben ondan ayrı durur muyum?” Demek ki ayrılıklar hep bizden, kabahat bizden.

(*Ve izâ kerihê likâî*) “Benimle kavuşmaktan hoşnut olmuyorsa, istemiyorsa onu, kaçınıyorsa, kaçıyor... (*Kerihü likàehû*) Ben de ona kavuşmayı istemem.” Allah-u Teâlâ Hazretleri kâinâta muhtaç değil ki, mecbur değil ki, “Başına çalınısın senin kulluğun!” der, o da o kula mülaki olmayı istemez.

Likà, kavuşmak. Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne kavuşmak isteyen, Allah da ona kavuşmayı istediği için muradına erer. Hani “Arayan Mevlâ’sını da bulur, belâsını da...” demişler. Demek ki boşuna söylememiş söz. Bu hadis-i şerifin mânâsına uygun. Arayan bulur. İsteyen kavuşur. Hiç istedin mi? Bana benden yakın olan Allah-u Teâlâ Hazretleri, bana bunca nimetleri gönderiyor.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) “Nerede olursanız, o sizin yanınızdadır.” (Hadid, 57/4) diyor.

(*Feeynemâ tüvellû fesemme vechu’llâh*) “Yönünüzü nereye dönseniz, Allah-u Teâlâ Hazretleri oradadır.” (Bakara, 2/115) diyor.

فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ

(البقرة: ١١٥)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli'l-verîd*)
“Biz insanoğluna, onun şah damarından daha yakınız.” (Kaf, 50/16) diyor.

Hiç merak etmiyor mu insanoğlu? Hiç kendisine bunca hediyeleri gönderen, bunca nimetleri veren, bunca izzeti ikramı bahşeden, kâinâtın en yüksek mahlûku yapan; kuşları, koyunları, atları, develeri, balıkları, her mahlûku ona musahhar kılan, hepsini kullanmasına izin veren, asmasına, kesmesine, pişirmesine, yemesine izin veren; kâinâta halife yapan, kendisine bu sıhhati veren, bu aklı veren Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni me rak etmez mi?

Bunca kâfirin arasından, İslâm nimetiyle müşerref kılmak suretiyle şerefli kıldığını düşünüp de, insan bunca nimetin sahibini aramaz mı yâ! Ne kadar yakınımdaymış, niye ben ondan uzağım? İdrak farkı. Sen idrak etmedikçe, uzaktasın. O yine senin yanında ama, senin idrakin uzak. Yâni, elinde idrak imkânın da var, çalışmıyorsun, uzaklarda kalıyorsun.

Bak, sen istemeyince, o da istemez ki! Sen ona kavuşmayı istemeyince, o da sana kavuşmayı istemiyor. Açmıyor gözündeki perdeyi, gönlündeki pası gidermiyor, bekliyorsun. Görmedim ki ben diyorsun. Gören görüyor, eren eriyor, ulaşan ulaşıyor, zevkten zevke, makamdan makama uçuyor... Eh ben bir şey görmedim diyorsun.

Göremezsın ki, istemeyince. İsteyeceksın, yacacaksın, yakaracaksın. Bir akşam biraz tuzlu yemek yesen, gece hep sular görürsün, için kavrulur.

Tabii, burada kim bilir daha nice nice ince mânâlar var. *Likà*, kavuşmak ama, biz hep işi bu dünyada kavuşmak tarafından tutturduk. Tabii, öleceğiz;

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

(يس: ۲۲)

(*Ve ileyhi türceùn*) “Hepimiz Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne döndürüleceğiz.” (Yâsin, 36/22) Kavuşmayı istemez mi insan? Yâni, hayat mı iyi, ölüm mü iyi?

“—Yaşamak iyi işte, bak yaşayıp gidiyoruz.” filan der herkes normal olarak ama, bak Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de ne demiş:

به روز مرگ چو تابوت من روان باشد

گمان مبر که مرا درد این جهان باشد

Berûz-i merg çü tâbût-i men revân bâşed,

Gümân meber ki merâ derd-i in cihân bâşed.

“Vefatım gününde benim tabutum yürürken, sen sakın şüphe etme ki, benim içimde şu dünyanın derdi var... Ben bu dünyanın gamını çekiyorum sanma!”

برای من مگری و مگو دریغ دریغ

به دوغ دیو درافتی دریغ آن باشد

*Berâ-yi men megirî vü megû: Dirîğ, dirîğ!
Bedâm-i dîv derüftî dirîğ ân bâşed.*

“Benim vefatımda tabutumu görünce, benim için ağlama, gözyaşı dökme! Sakın yazık, yazık deyip durma! Eğer şeytanın tuzağına düşersen, asıl yazık o zaman olur. Yoksa, insan bö yle şu fânî alemde kalkıp da, bâkî aleme gidince yazık denmez. Şeytanın tuzağına düşünce, yazık denir.”

Cenâze-em çü bibînî megû: Firâk, firâk!

Merâ visâl ü mülâkât ân zamân bâşed.

“Benim cenazemi gördüğün zaman, ‘El firak, el firak, eyvah ayrılıyor!’ deme! Çünkü, benim için kavuşmak ve mülâkât o zaman olacak. Rabbime kavuşacağım, ne diye ayrılık diyorsun? Ben ayrılmaya gitmiyorum, Rabbime kavuşmaya gidiyorum.” diyor şiirinde.

Sen de diyebiliyor musun böyle? Bak nasıl, Şeb-i arûs demiş, vefat edeceği günün adını düğün gecesi koymuş. Düğün, bayram; çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne kavuşacak.

Tabii öyle olması için, insanın asi olmaması lâzım! İnsanın Allah’ın has kulu olması lâzım, yolunca gitmesi lâzım, yanması yakılması lâzım ki ah şu hayat şu yük bir gitse omzumuzdan da bir kavuşsak diye o zaman yanıp yakılacak ama asi mücrim olunca tabii insan utanır huzuruna

çıkmağa. O zaman “Eyvah! Şimdi huzuruna çıkınca bir de hesap vereceğiz. Kulum ben buyurdum, buyruğumu tutmadın, nedir bu halin derse benim halim nice olur?” o zaman bucak bucak kaçıyor insanoğlu tabii.

Bu hadis-i şeriften bir de şey anlaşılıyor: Ölümü de sevecek insan... Kâfir, hayatı sever; “Keşke bin yıl yaşasam!” diye temenni eder.

وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ

(البقرة: ٩٦)

(*Ve mine'llezîne eşrekû yeveddü ehadühüm lev yuammeru elfe seneh*) [Müşriklerden her biri de arzu eder ki, bin sene yaşasın.] (Bakara, 2/96) buyruluyor.

Kâfir hayatı sever; müslüman ölümü sevecek. Buradan biraz da o mânâ çıkıyor.

Bir hadis-i şerif hatırladım. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁷

⁷ Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1517, no:1910; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.13, no:2502; Neseî, *Sünen*, c.V I, s.8, no:3097; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.374, no:8852; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.12, no:4223; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.48, no:17720; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.6, no:4305; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V III, s.160; İbn-i Cârud, *el-Müntekâ*, c.I, s.259, no:1036; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.I, s.202, no:43; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.507, no:5575; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.506, no:4306; Buhârî, *Târih-i Kebir*, c.V I, s.191, no:2140; Ebû Hüreyre RA'dan.

(*Men mâte ve lem yağzu, ve lem yuhaddis nefsehû bi'l-gazvi*) “Bir kimse gazâ etmeden ve gazaya gitmeyi gönlünden geçirmeden, yâni şehid olmayı temennî etmeden ölürse, (*mâte a lâ şu’betün mine’n-nifâk*) bir çeşit nifak üzere ölür.”

Cömertsen, Allah yolunda canını verebileceksin yâni... O duyguya Allah yükseltsin bizi...

Cânı cânân dilemiş, vermemek olmaz ey dil;

Ne nizâ eyleyelim; ol ne senindir, ne benim!

“Canı sevgili istemiş, ‘Benim yolumda canını ver!’ demiş; vermemek olmaz. Ne diye uğraşalım, can ne senin, ne benim; onun... O malını istiyor, kendisinin verdiği istiyor.” diyor şair.⁸

“—Al yâ Rabbi, senin yolunda fedâ olsun!”

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ

(أحزاب: ٢٢)

(*Mine’l-mü’minîne ricâlün*) “Mü’minlerden öyle er kişiler vardır ki, (*sadakù mâ àhedu’llàhe aleyh*) Allah-u Teâlâ Hazretleri ile yaptıkları anlaşmaya, verdikleri söze sadık olarak canlarını verdiler.” (Ahzâb, 33/23)

Bir savaş esnasında, birisi Peygamber SAS Efendimiz’in yanına gelmiş:

“—Yâ Rasûlallah! Allah yolunda çarpışırsam, şehid olur muyum, cennet var mı?” diye sormuş.

⁸ Fuzûlî (1483-1556)

“—Var...” buyurmuşlar.

“—Peki, ben de bu yoldayım!” demiş.

Er meydanına girmiş, kılıcı kırılıncaya kadar, eli, ayağı, vücudu delik deşik oluncaya kadar çarpışmış, çarpışmış çarpışmış... Şehid olmuş. Bu ayet-i kerime onun üzerine nâzil olmuş:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ

(أحزاب: ٢٢)

(*Mine'l-mü'minîne ricâlün*) “Mü'minlerden öyle kullar vardır ki, er meydanına girdiler, (*sadakù mâ àhedu'llàhe aleyh*) Allah'la vaadettikleri, o sözleştikleri hususa sâdık olarak verdiler canlarını...” (Ahzâb, 33/23) “— Biz veremiyoruz.”

Veremiyorsan, o zaman gelirler, omuzuna zilleti yapıştırırlar demirli etiket gibi. Halının kenarına demirli zımbayı taktıkları gibi takarlar; hor, zelil olursun.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:⁹

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.514, no:4297; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.182; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.46, no:2811; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIII, s.330; Sevban RA'dan.

يُوشِكُ الْأُمَّمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ كَمَا تَدَاعَى الْأَكْلَةُ
إِلَى قَصْعَتِهَا قَالَ قَائِلٌ وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ قَالَ بَلْ
أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ وَ
لَيَنْزِعَنَّ اللَّهُ مِنْ صُورٍ عَدُوِّكُمْ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ وَ
لَيَقْدِفَنَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ فَقَالَ قَائِلٌ يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَمَا الْوَهْنُ قَالَ حُبُّ الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ

(*Yûşikü'l-ümemü en tedâa aleyküm*) “Ahir zamanda, ümmetler üzerinize üşüşecekler; (*kemâ tedâa'l-eketü ilâ kas'atihâ*) tabaktaki yemeğe üşüşükleri gibi, sizin üzerinize çullanacaklar. Tabaktaki yemeğe, tatlıya nasıl herkes elini uzatıp kapışır, yutar; Ümmet-i Muhammed'in üzerine öteki milletler öyle saldıracaklar, yağmalayacaklar.”

(*Kâle kâilün*) Diyorlar ki:

(*Ve min killetin nahnü yevmeizin*) “Yâ Rasûlüllah, o zaman bizim adedimiz az mı olacak?”

(*Bel entüm yevmeizin kesîrun*) “Hayır, belki bugünden de fazla olacaksınız; (*ve lâkinneküm gusâün kekusâi's-seyli*) fakat selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve değersiz olacaksınız. (*Ve leyenzianna'llâhü min sudûri adüvvikümü'l-mehâbete minküm*) Allah düşmanınızın kalbinden sizin korkunuzu sökecek, (*ve leyakzifenne'llâhu fî kulûbikümü'l-vehn*) ve sizin kalbinize *vehn* bırakacak.”

(*Fekàle kàilün*) Orada bulunanlardan birisi dedi ki:

(*Yâ rasûla'llàh, veme'l-vehnü*) “*Vehn* nedir ey Allah’ın Rasülü?” (*Kàle*) Buyurdular ki:

(*Hubbü'd-dünyâ, ve kerâhiyetü'l-mevt*) “Dünya sevgisi, dünyayı sevmek ve ölümden hoşlanmamak, ölümden korkmak.”

“—Ah ben bu dünyadan nasıl vazgeçerim? Bak gölün kenarında ne güzel köşküm var, yazın motorum var... Motora binerim, balık tutarım, akşamları balkonda çay demlenir, eş dost gelir, semaverler kaynar, ön tarafta televizyon kurulmuş, renkli televizyon...”

Şimdi Amerika uzaya uydu da atacakmış, Amerika’nın se kse n bin türlü programını da, buradan artık önümüzdeki seneler seyretmek mümkün olur. Ne çıplaklık kalır, ne giyiniklik kalır artık.

“—Her türlü zevk var, safâ var, plaj var, eğlence var, dünyanın çeşitli gezilecek yerleri var... Parası oldu mu insan, atlamalı uçağa, binmeli vapura... Akdeniz sefâları var, Amerika sefâları var, Kanada var... Hava kışsa İsviçre’ye gider insan, kayar kayaklarda, o güzel otellerde akşamları içkileri içer, eğlence yapar filan... E bu dünya bırakılır mı?”

Bu dünyayı bırakamazsan, bir gün bu dünya seni bırakacak.

Öyle bir bırakacak ki, birden bire...

Bir bitmeyecek zevk verirken beste,

Bir tel kopar, ahenk ebediyyen kesilir.¹⁰

Senin çok hoşuna giderken bu dünyanın sazı, tımbır tımbır çalarken, tel birden bire kopuverecek.

“—Ah, ah! Böyle mi olacaktı?”

Böyle olacaktı ya! İşte hadis-i şeriflerde, işte ayet-i kerimelerde, bu telin birden bire kopacağı bildiriliyor da, ondan ikaz ediliyor.

“—Ama ben burayı çok sevdim.”

Burası seksen yıl, yüz yıl veyahut yüz yirmi yıl. İstersen, senin hatırın için biraz daha büyük bir rakam söyleyelim. Burası fâni. Ama orası ebedî:¹¹

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا

(النساء: ٥٧)

(*Hàlidîne fîhâ ebedâ*) [Orada ebedî olarak kalacaklardır.] (Nisâ, 4/57) Ahiret ebedî...

Sonra, emin olun, bu dünyanın parasında, pulunda, zevkinde, sefasında, köşklerinde aslında büyük bir zevk yok! Çünkü, o nlara sahip insanlara da bakıyoruz, onlar da bizim gibi muzdarip... Onların da başı dertte...

¹⁰ Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)

¹¹ Nisâ, 4/57, 122, 169; Mâide, 5/119; Tevbe, 9/22, 100; Ahzab, 33/65; Tegâbün, 64/9; Talâk, 65/11; Cin, 72/23.

Meselâ, şu İran Şah'ını düşünün! Bizi İran'a gönderdiler, gezdik, geldik, gördük... Bir saraylar yaptırmış ki, tarif edilemez. Öyle süslerle süslemiş ki odaları... Altından perdeler yap tırmış, altından dokunmuş perdeler. Yâni, o perdenin tarifini yapamam kelimelerle...

O odaların her köşesine parmak ucu kadar, tırnak kadar böyle çeşit çeşit küçük aynaları ekletmiş ekletmiş, yapıştırtmış. Kimisini gümüşlü yaptırmış, kimisini altınlı yaptırmış. Ziyne tler, süsler... Ama bunca süse, nimete rağmen dünya başına dar geldi.

Allah dar getirir mi? Getirir.

Müslümanlara da bir kere öyle olmuştu. Huneyn Gazvesi'nden evvel, müslümanlar şöyle baktılar ordularına, vadi dolusu asker.

“—Bugün bizi kim yenebilir?” dediler.

“—Eskiden biz Bedir'de 313 kişiydik, Uhud'da şu kadardık...

Şöyle yaptık, böyle yaptık... Bu koca orduyu kim yenebilir?” dediler.

Sen misin Allah'tan gayrı şeye güvenen! Ordunun çokluğundan mı sanıyordun sen zaferi? Bir sıkıntı verdi Allah-u Teâlâ Hazretleri, düşmanın karşısında öyle sıkıldılar ki;

وَصَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ

(التوبة: ٢٥)

(*Ve dâkat aleyhimü'l-ardu bimâ rahubet*)
“Yeryüzü bunca genişliğine rağmen, başlarına dar geldi.” (Tevbe, 9/25)

O para sahipleri de mes’ud olmuyor. Çünkü, insan bir kere baklava yer, iki kere baklava yer... Elli defa yedirmeğe kalkarsan, bu sefer yememeğe çalışır, kamçılısan yemek istemez. Demek ki, tat baklavada değilmiş, başka şeydeymiş.

Allah insana ağız tadı verirse, tuz ekmekte de verir o tadı. Allah yolunda giden bir insanın, Allah’ın rızasına uygun ömür geçiren bir insanın bir anının lezzetini, şu kâinâtın bütün zenginleri bir araya gelseler, satın alamazlar.

Onun için, evliyaullahtan bir zât diyor ki:

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin bize verdiği nimetleri, lezzetleri şu hükümdarlar bir bilseler, bu nimetleri elimizden almak için ordu çekerlerdi üstümüze... Ama bilmiyorlar ne olduğunu. Onun için emniyetteyiz.” diyor.

Bu hayatın da kendine göre zevkleri, lezzetleri vardır. Lezzet için Allah’a kulluk edilmez ama, Allah o lezzeti gene mükâfâten veriyor. Hatta belki insan daha mes’ud oluyor.

Onun için, lezzeti ve sâireyi bir tarafa bırakıp, Allah’ın rızasına bakmak lâzım! Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne karşı kulluk vazifesini ifa etmeğe çalışması lâzım insanın, aklı varsa...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi akıllı kullar eylesin...

d. Heykel Yapmanın Kötülüğü

Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'ın rivâyet eylediğine göre, buyurmuş ki:¹²

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ خَلْقًا كَخَلْقِي فَلِيَخْلُقُوا
حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً

(حم.م.خ. عن أبي هريرة)

RE. 327/12 (*Kàle'llàhu teâlâ: Ve men azlemü mimmen zehebe yahlüku halkan kehalkî; felyahlükü habbeten, ev liyahlükü zerreten, ev liyahlükü şaîraten*)

(*Kàle'llàhu teâlâ*)”Allah-u Teâlâ Hazretleri şöyle buyuruyor: (*Ve men azlemü mimmen zehebe yahlüku halkan kehalkî*)

‘Yaratmağa kalkışan, yaratıcılık iddiasına kalkışan kuldan daha zâlim kim vardır? Benim yaratmam gibi yaratmağa kalkışıp da, böyle yaratıcılık yapmak isteyen kuldan daha zâlim kim vardır? (*Felyahlükü habbeten*) Hadi bakalım, güçleri yeterse bir habbe, bir tane, bir hububat tanesi yaratsınlar; (*ev liyahlükü zerreten*) veyahut, küçük bir zerre yaratsınlar; (*ev liyahlükü şaîraten*) veyahut, bir arpa tanesi yaratsınlar.’ diyor.”

¹² Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2747, no:7120; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1671, no:2111; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.232, no:7166; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.169, no:5859; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.473, no:6086; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V, s.200, no:25211; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V II, s.268, no:14345; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV, s.283, no:6421; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.207, no:163; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.67, no:9377, 9405; *Münâvî*, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.72, no:164; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.76, no:15018.

Şimdi bu, kimler hakkında söylenmiş? Kim bu böyle Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yaratma sıfatına benzer işe kalkışan?

Burada kastedilen resim ve heykel yapanlar. Resim ve heykel yapmak İslâm'da makbul değil.

“—E hocam güzel sanatları öldürüyor mu İslâmiyet?”

İslâmiyet'te o kadar başka güzel sanatlar var ki, ille haramla mı yapacaksın güzel sanatı? “Dansözlük de bir güzel sanat” diyorlar. Yasak işte! Oryantalist dansmış, şuymuş, buymuş... Çok bedîî duygular, bilmem nelermiş... Bir sürü yalan, dolan, martaval... O heykeli yapıyor, ondan sonra tapınmağa yol açıyor.

Onun için, İslâm'da—bilhassa gölgesi yere düşen—tasvir yapmak doğru değil. Hadis-i şeriflerde:¹³

وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ

(*Ve leane'l-musavvirîn*) “Rasûlüllah SAS Efendimiz, tasvir yapanlara, heykel yapanlara da lânet etmiştir.” diye bildiriliyor.

“Hadi bakalım, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yaratmasına mukabil bir yaratma yapabileceklerse, yapsınlar!” diye söylediği cümlelere bakalım:

(*Felyahlükù habbeten*) “Hadi bakalım, bir habbe yaratsınlar, bir hububat tanesi yaratsınlar.” diyor.

¹³ Buhârî, *Sahîh*, c.V , s.2045, no:5032; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Hakikaten yaratamazlar. Bugün hani fen ilerlemiş, insanlar koca gemi gibi metal parçalarını uçak diye havalarda uçuruyorlar yedi yüz kişilik, bilmem kaç kişilik... Tonlarla yük taşıyabiliyorlar filan... O kadar büyük işler yapıyorlar ama, bir habbe yaratamıyorlar. Çünkü, habbenin içinde hayat var. O küçücük habbeyi dikiyorsun, koca ağaç oluyor, bitki oluyor. Ondan sonra, kendisi gibi kaç tane habbe meydana getiriyor.

Onu geçiyoruz. (*Ev liyahlükü zerreten*) “Hadi bakalım, bir zerre yaratsınlar!” diyor.

Bu tayyareyi, şu binayı vs.yi ortada bir malzeme var da o nd an yapıyorlar. Haydi o malzemeyi kendileri yapsın bakalım, bir zerre yapsınlar... Mümkün değil! Yâni bir atomu, bir maddenin en küçük parçasını yapmaları mümkün değil. Küçücük bir şeyi yapmaları mümkün değil.

Mevcut malzemeyi değiştirir. Tuğla oldu mu, insan duvar yapar. Üst üste koyarsın harçlı tuğlayı, olur. Ama hiç bir şey yokken, yap duvarı bakalım! Çölde kaldın, duvar yapacaksın. Yap! Yapamazsın. Çünkü, tuğla olmayınca duvar olmuyor. Onun gibi yâni.

“—Haydi bakalım, zerre yaratsınlar!” diyor.

Allah-u Teâlâ bu zerreyi nasıl yaratmış? Küçücük ama... Yâni gözle görülmüyor, mikroskopla görülmüyor filan da, ancak ilmî usullerle nasıl seziliyorsa, öyle seziliyor. Küçüğün küçüğün küçüğü bir zerre...

Fakat, Allah-u Teâlâ Hazretleri o küçük zerreyi yaratmak için nasıl bir usûl kullanmışsa, o zerreyi

değiştirmeğe kalktığı zaman insanoğulları, öyle büyük bir enerji ortaya çıkıyor ki, dağ taş havalara uçuyor. Yâni o küçük zerrenin düzenini bozduğun zaman, onu başka zerrelerin elektronlarıyla bombardıman ettiğin zaman, çekirdek parçalandı mı, gözle görülmesi mümkün olmayan küçük zerre parçalanıverdi mi, karışıyor ortalık, karmakarışık oluyor. Bakıyorsun, bir ada havaya uçmuş. Koca bir dağ târ u mâr olmuş.

Fizikçiler diyor ki:

“—Bunun içinden bu kadar enerji çıkması için, yapılması için o kadar enerji lâzım ki, bozulunca o kadar da dışarı çıkıyor.”

Bir zerre için, Allah-u Teâlâ Hazretleri ne kadar enerjiyi bir zerrenin içine nasıl sığdırmış. *Sübhâna'llâh... Tebâreka'llâhu ahsenü'l-hâlikîn...*

Varlığın bilmeye ne hâcet kürre-i âlem ile;

Yeter isbatına, halk eyledięi bir zerre bile!

“Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni, koca koca kâinâtları ince leyerek bilmeye ne lüzum var? Onun varlığını isbata bir küçük zerre bile kâfidir.” Bir küçük zerreye bak, başka bir şeye bakma! Bir yap rak tanesini al, şöyle bak; o yeter.

“—Haydi bakalım yaratsınlar!” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

(*Ev li-yahlükü şaîraten*) “Hadi bakalım koyunlara, atlara, öküzlere yedirdikleri arpanın bir tanesini yaratsınlar!” Hiç sakınmazlar, önem vermezler, değer vermezler, yere düşse kimse şey yapmaz, tavuklara saçarlar. “Haydi bakalım, o arpa tanesini yarat!”

Bulmuşsun bedavadan. Allah-u Teâlâ bitiriyor, ondan sonra yiyorsun, yediriyorsun; Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne isyan ediyorsun. Ey Ademoğlu, ne kadar zalimsin! Ne kadar yanlış yoldasın! Niye itaat etmezsin, niye yolunca gitmezsin, niye ille böyle isyan yolu tutturursun? Kime isyan ediyorsun, ne geçecek eline?

İftihar edenler var. Allah'a asi olmaktan, sanki böyle iftihar ediyor gibi, bôbürlene bôbürlene dolaşanlar var.

e. Adak Adamanın Faydası

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁴

قَالَ اللهُ تَعَالَى لَا يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ
أَكُنْ قَدْ قَدَّرْتُهُ لَهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدْرِ
وَقَدْ قَدَّرْتُهُ لَهُ أَسْتَخْرِجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ فَيُؤْتِينِي
عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِينِي عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ

(حم.خ.ن. عن أبي هريرة)

¹⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.V I, s.2463, no:6316; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.251, no:3288; Neseî, *Sünen*, c.V II, s.16, no:3804; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.686, no:2123; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.242, no:7295; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.133, no:4746; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.473, no:1112; İbn-i Cârud, *el-Müntekâ*, c.I, s.234, no:932; Ebû Hüreyre RA'dan.

Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.75, no:170; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.66, no:14991.

RE. 327/13 (Kàle'llàhu Teâlâ: Lâ ye'ti'bne âdeme en-nezrü bi- şey'in, lem ekün kad kaddertühû ve lâkin yulkîhi'n-nezrü ile'l-kaderi ve kad kaddertühû lehû, estahricü bihi mine'l-bahîl, feyü'tînî aleyhi mâ lem yekün yü'tîni aleyhi min kabl.)

Bu hadis-i şerif nezretmek ile ilgili. Nezretmek ne demek ? “Şu işim olursa, şu kadar şu işi yapacağım, bağışlayacağım!” filan diye bir şeyi vaad etmek demek.

Meselâ, adam gemiye biner, bir fırtına çıkar... Ooo, gemi fındık kabuğu gibi sallanıyor.

Ben de medeniyet var sanıyordum, artık bu medeniyette bir şey olmaz diyordum. Kocaman gemi. Bir ucundan bir ucuna bilmem ne kadar zamanda ancak yürürsün. İçinde yüzme havuzları var, dokuz katlı, on beş katlı, asansörle iniliyor, çıkılıyor... Koca gemi. Bu gemi de böyle okyanusta tehlikeye düşer mi?

Düşer ya! Rüzgâr esmeğe başladığı zaman, bir burnu dalıp bir arkası dalmağa başladığı zaman, dalganın ortasında kalıp da, kaburgaları çatırdamağa başladığı zaman, başlarlar “Aman yâ Rabbi! Aman yâ Rabbi!” demeğe. Bakarsın, herkes halis muhlis müslüman olmuş.

دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

(يونس: ٢٢)

(Deavu'llàhe muhlisîne lehü'd-dîn) “Hâlis, muhlis şekilde başlarlar Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne ibadet etmeğe, yalvarıp yakarmağa.” (Yunus, 10/22)

Bizim burada bile, lodoslu bir havada Kadıköy vapuruna binin! Boyalı kadınlar filan ne kadar dindardır. Açık saçık gezen kadınlar filan... Hepsi başlarlar Fatiha'lar, İhlâs'lar, *Kul hüva'llàhu ehad'*lar, bilmem neler okumaya... Dudaklar kıpır kıpır kıpırdanır... Herkes dua eder.

Neden? Can pazarı. Ölüre... O şakaya gelmiyor tabii. Gemi batıverse, dalgaların içinde boğulacak.

Olmadı mı? İzmit'ten karşı tarafa geçerken fırtına oldu ve üç yüz, dört yüz kişi... İşte iki karış yâni, iki sahil. Hem de engin açık denizde değil. Gemi battı, gitti. Allah'ın takdiri gelince...

Bizim evin zili bozulmuştu. Tornavidayı elime aldım, zili yapmak üzere balkondaydım (1963). Bir tıngırtı koptu havada. Böyle belli bir madenî şey, başka bir şeye çarptı. Döndüm baktım. Ankara'da... Baktım havada bir şeyler uçuşuyor. Bir şey de böyle evlerin üzerine doğru düştü. Meğer havada iki uçak çarpışmış.

Meşhur bir hadise, duymuşsunuzdur. Uçak geldi, Ulus'ta tam Gima'nın üzerine, yanına düştü. Düştüğünü gözlerimle gördüm böyle uzaktan. Bir kara duman düştü, bir alev çıktı... Artık gerisini gazetelerden okuyun! ¹⁵

¹⁵ 1 Şubat 1963 günü meydana gelen olay. Londra'dan Beyrut'a giden ve yakıt ikmali yapmak amacıyla, Ankara Esenboğa Havalimanı'na inmek için alçalan V iscount tipi bir yolcu uçağı ile, 12. Hava üssü'nün c-47 askeri nakliye uçağı, akşam üstü saat 16.00 civarında, Ankara üzerinde çarpıştılar. Türk askeri nakliye uçağı Bentderesi Caddesi'ne, Lübnan uçağı da Ulus Meydanı'na düşerler. İki uçaktaki toplam 17 mürettebat ve uçakların düştükleri yerlerde 87 kişi ölü. Yaralı sayısı ise bunun çok üstündedir. Pek çok bina ve iş yeri de yanmıştır. Beyrut'a giden uçağın yakıt deposunun dolu olu uş olması halinde, facianın boyutlarının çok daha büyük olacağı belirtilmiştir.

Neler neler olmuş. İnsanlar dükkânının içinde alışveriş yaparken, hanın üçüncü katında, büroda çalışırken... Ne çeşit şekillerde ölüm yakalamış. Hiç insan düşünür mü, hanın üçüncü katında başına böyle bir hal geleceğini?

Kimisi dükkânındaymış, ezan okunmuş camiye gitmiş; dükkâna düşmüş, kurtulmuş. Kimisi başka yerdeymiş, oraya gelmiş, başının üstüne düşmüş. Nasıl takdir... Kimi seçmişse... Eceli olanı oraya getiriyor, eceli olmayanı oradan uzaklaştırıyor. Yandı, yakıldı oldu.

Şimdi hasılı böyle bir gemide bir sıkıntı oldu mu herkes dindarlaşır, başlarlar:

“—Yâ Rabbi! Eğer buradan sağ salim kurtulursam nezrim olsun bir kurban keseceğim, dağıtacağım fukaraya.”

Ben askerlik yapıyorum bir kıtada, adını söylemeyelim. Alay komutanımız —Allah ıslah etsin— çağırdı beni. Yâni ıslah etsin diyelim, içki filan içer, namazla filan da ilgisi yoktur.

“—Asteğmenim!” dedi,

“—Buyurun komutanım.” dedim.

“—Bizim alayda trafik kazaları çoğaldı. Bunun çaresi nedir? Efendim diyorlar ki kurban kesilirse iyi olurmuş. Kanına da parmağı banacakmışsın, her cipin ön tarafına bir parmak kan dökecekmişsin, o zaman kaza olmazmış.”

“—Efendim öyle bir şey duymadım ben. Ama tabii kazaları yaptıran Allah-u Teâlâ Hazretleri... Mümkündür ki bir kurban kesersin, onu fukaraya dağıtırsın, o fukaranın duasının bereketiyle mümkündür, affeder. Belki olmaz filan...”

“—Peki seni görevlendiriyorum. İki tane kurban al. Sakın askere verme! Çünkü askerin arkasında devlet gücü var. Parası, maaşı, yemesi içmesi garantili... Kasabadan fukarayı bul, onlara ver.” dedi.

“—Baş üstüne komutanım!” dedim, gittim.

Kestirdik, müftü efendiye gittik. “Buranın en fakir insanları kimlerdir?” diye sorduk. Dağıttık etleri filan. Neticede geldik;

“—Tamam komutanım, görev yapıldı.” dedik. Askerlik çağımızın eski hatıraları bunlar.

Yâni, böyle bir sıkıntı olduğu zaman, insanın aklına geliyor o zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri...

Nezreder bir şeyi. Vaadim olsun, ahdim olsun ki bu işten kurtulursam şöyle yapacağım böyle yapacağım. Bak Peygamber Efendimiz’in naklettiğine göre ne diyor:

(*Kâle’llahu teâlâ*) Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki:

(*Lâ ye’ti’bne âdeme en-nezrü bi-şey’in lem ekün kad kaddertühû*) “Nezir, Ademoğluna benim takdir etmediğim bir şeyi kazandırmaz. (*Ve lâkin yulkîhi’n-nezrü ile’l-kaderi ve kad kaddertühû lehû*) Fakat nezir, onun takdir ettiğim şeye yönelmesine sebep olur. (*Estahricü bihî mine’l-bahîl*) Böyle ceben cimri kuldan hayır yapmayı çıkartırım, hayrı çıkartırım, elinden aldirtırım. (*Feyü’tînî aleyhi mâ lem yekün yü’tîni aleyhi min kabl*) Sıhhatli durumdayken vermeyeceği şeyi, böylece verdirtirim.” diyor.

Tabii iyi kul, başı dara gelmeden Allah'a iyi kulluk eden kuldur. Başı dara geldiği zaman herkes bir çare arar. O mertle rin işi değil. Mertlerin işi, sıkıntı olmadan da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nimetlerini düşünüp ona iyi kulluk etmektir.

Allahcümlemize öyle yahudi bezirganı mantığıyla hayır yaptırmasın... Şu sıkıntım var, şunu vereyim, o sıkıntıdan kurtulayım... Bezirganlık yâni. Öyle değil! Allah'a halis muhlis kulluk yapmayı, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hâlisâne, karşılık beklemeden, bir şeyi yaptırmak için ücret verir gibi, karşılık şey yapar gibi değil de, ona sevgimizden, kulluğumuzun gereği olduğu için yapmak nasib etsin... Allah ibadetleri.

Birisine demişler ki:

“—Efendim biz seni rüyada görüyoruz. Sen cehenneme atılacaksın, yanacaksın diye görüyoruz.”

O da cevap vermiş:

“—Olsun. Ben cennet için, cehennem için amel etmiyorum ki. Ben Allah'a kulluk etmekle vazifeliyim. Nasıl isterse öyle yapar. Dilerse beni diriltir, isterse telef eder. Hüküm onun, ferman onun. Ben ona öyle yapsın, böyle yapsın diye kulluk etmiyorum ki. Seviyorum kulluk etmeyi, kulluğun bir borç olduğunu biliyorum, ondan yapıyorum. Nasıl isterse öyle yapsın. Elbette lâyıkımdır da, ondan cehenneme atmıştır.” demiş.

Ertesi gün gelmişler,

“—Yâhu, biz seni öyle görüyorduk ama değişti.” demişler. Değişir tabii. Böyle kulluk, er kişilerin kulluğu işte.

Bir de anlatırlar hikâye, ben okumadım da kulağımda kalmış: İki kişi nehirde kayıkları devrilmiş, suya düşmüşler. Birisi biraz günahkârca bir kulmuş, ötekisi de ibadet edermiş filan... Meleklerine emretmiş diyorlar nakledildiğine göre. Belki bir hadisten filan alınmıştır. Allah-u Teâlâ demiş ki:

“—O ibadet olan kulun canını alın, boğulsun o. Öteki günahkâr kul kurtulsun.”

Demişler ki:

“—Yâ Rabbi! Bu ibadet ederdi, bunun da günahı vardı. Niye böyle?”

“—O ibadet ederdi ama, başı dara gelince ibadet ederdi. Bu d a başı dara gelmeden, bana arada sırada yalvarır, yakarır, kusurumu biliyorum der, itiraf eder de düzelmeğe azmederdi.” diye böyle naklederler.

Mânâ doğru. Sözün şeylerini bilmem. Yâni iyi kul, iyi insan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hasbeten, halisane, muhlisane ibadet eden kimsedir.

f. Allah'ın Kuluna Karşılık Vermesi

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım, ondan sonra derse son vereceğim.

Ebû Hüreyre RA'ın rivâyet ettiğine göre, şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:¹⁶

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِذَا تَقَرَّبَ إِلَى الْعَبْدِ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ
إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَى ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ
بَاعًا وَإِذَا أَتَانِي مَشِيًّا أَتَيْتُهُ هَرَوَلَةً

(خ. عن أنس وعن أبي هريرة؛ طب. عن سلمان)

RE. 328/1 (*Kàle'llahu Teâlâ: İzâ tekarrabe ileyye'l-abdü şibren, tekarrabtü ileyhi zirâan; ve izâ tekarrabe ileyye zirâan, tekarrabtü minhu bâan; ve izâ etânî meşyen, eteytühû herveleten*)

Bu çok meşhur bir hadis-i şeriftir. “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki” diyor Peygamber Efendimiz:

¹⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2694, no:6970; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2067, no:2675; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.413, no:9340; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.479, no:6601; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.412, no:7730; Taberânî, *Dua*, c.I, s.27, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.505, no:1029; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2741, no:7098; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.272, no:13899; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.457, no:3180; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.254, no:6141; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.503, no:2543; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.323, no:17502; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.396, no:1137; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.891, no:1897; Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.15, no:12; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.41, no:14922.

(*İzâ tekarrebe ileyne'l-abdü şibren*) “Kulum bana bir karış yaklaşırsa, (*tekarrabtü ileyhi zirâan*) ben ona bir arşın yaklaşıyorum.” Yâni karış nerede, arşın nerede... “Kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşıyorum. Kulum bana (*ve izâ tekarrabe ileyne zirâan*) bir arşın yaklaşırsa (*tekarrabtü minhu bâan*) ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşıyorum.” Yâni daha fazla. (*Ve izâ etânî meşyen*) “Bana yürüyerek gelirse, (*eteıyühû herveleten*) ben ona koşarak giderim.”

Şimdi bu sözlerin mânâsını açıklayalım:

Allah-u Teâlâ Hazretleri mekândan münezzehtir. Bilemeyiz. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin zâtını bilmemiz mümkün değil. Allah-u Teâlâ Hazretleri şuradadır dese bir insan, bir cahil. Eorada olunca bu tarafta olmaması lâzım. Ama her yerde hâzır ve nâzır olduğu için şuradadır diyemeyiz, denmez yâni. Doğrusu öyle dememektir.

Mekândan münezzehe ama, “Bana bir karış gelirse, ben bir arşın gelirim.” diyor. Sanki iki mekândaki iki cismin birbirine yaklaşması gibi söylüyor. Neden? Bizim aklımız alsın diye.

Biz insanoğulları bilgileri, küçüklüğümüzden beri duya duya, göre göre, tuta tuta, yoklaya yoklaya öğrenmişizdir. Bizim dünyamızdaki şeyler, bizim küçüklüğümüzden, bebekliğimizden beri yoklaya yoklaya bulduğumuz şeylerdir. Biz bu yokladığımız şeylerin dışındaki şeyleri kolay anlayamayız.

Nasıl anlayamayız? Meselâ anadan doğma bir insan kör olsa... Hiç görmedi gözü. Bu kimseye söyle bakalım yeşil ile kırmızı arasında ne fark var? Anlatamayız. Nasıl anlatacaksın? Renk diyeceksin, “Renk ne demek?” diyecek. Yeşil diyeceksin, “Yeşil ne?” diyecek. Kırmızı diyeceksin, “Kırmızı ne?” diyecek. Anlatabilir misin? Görmeyene anlatamazsın.

Onun için, bilinmeyen şeyleri bilmeyenler kolay anlayamazlar.

O zaman çare nedir? Benzeterek anlatırsın.

Allah-u Teâlâ Hazretleri de Kur’an-ı Kerim’de ve hadis-i şeriflerde bize meseleleri anlatmak için böyle buyuruyor. Meselâ diyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ
تُنَجِّيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

(صف: ١٠)

(Yâ eyyühe’llezîne âmenû hel edüllüküm alâ ticâretin tüncîküm min azâbin elîm.) “Ey iman edenler! Sizi acı bir azap tan kurtaracak hayırlı bir ticareti size tavsiye edeyim mi?” (Saf, 61/10) Ne ticareti? Hani hangi mal alınacak, hangi mal satılacak?

Öyle mal değil.

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(صف: ١٢)

(*Tü'minûne bi'llâhi ve rasûlihî*) “Allah’a ve Rasûlüne inanırsınız, (ve *tücâhidûne fîsebîli'llâhi bi-emvâliküm ve enfüsiküm*) malınızla, canınızla Allah yolunda cihad edersiniz. (*Zâliküm hayrun leküm in küntüm ta’lemûn*) Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.” (Saf, 61/11)

Ticareti söylüyor. Yâni, iman edeceksin, malla canla cihad edeceksin. Onun mukabilinde Allah-u Teâlâ Hazretleri râzı olacak, hoşnut olacak, cennetini verecek.

Sanki bir ticarete benzetiyor bu işi. Sanki para veriyorsun da, mal alıyorsun; başka mal veriyorsun, başka mal alıyorsun gibi ticaretle anlatıyor. Çünkü, Arap tüccar... Yemen’den kervanlarla malları alıyor, Şam’da satıyor. Şam’dan alıyor, Yemen’de satıyor. Ona alışmış, onunla anlatıyor.

Burada da bizim bildiğimiz şeyle anlatıyor. Hani bir karış deyince herkes bilir. Şöyle eli gözünün önüne gelir herkesin. Arşın deyince herkes bilir. Kumaşı ölçtüğü uzunluk ölçüsü diye. Kulaç deyince herkes bilir. Buradan çıkan mânâ ne?

“—Kulum bana biraz yaklaşma gayreti gösterirse, yâni bana iyi kulluk etmeğe yönelirse, tevbe ederse, iyiliğe yönelirse; ben ona çok daha fazla lütfederim.” demek. “O az bir şey yapınca, ben ona fazla fazla lütfümü, keremimi, rahmetimi ihsân ederim, saçarım!” demek.

“—O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak gelirim.” Yâni, “O bana kavuşmak için, benim rızamı elde etmek için ufacık bir gayret, bir

kıyırda ma gösterirse, ben ona fazlasıyla lütuf kapılarımı açarım da, umduğunu fazlasıyla ona ihsân ederim.

Deminki hadis-i şerifte de geçmedi mi ki, bire on veriyordu, bire yedi yüz veriyordu... Keremi öyle.

Onun için, şairin birisi demiş ki:

رحمتش را بها نمی حوید

بلکه او را بهانه می حوید

Rahmeteş râ bahâ nemi hûyed;

Belki u râ bahâne mi cûyed.

“Allah rahmeti için bahâ istemiyor, bedel istemiyor; belki o bahâne arıyor.” Sen bir güzel davranışta bulun, onu bahâne etsin, rahmet edecek. Yâni, bir bahâne olunca, lütfunu bol bol ihsân ediyor.

Onun için, bize düşen, bu gafleti bir tarafa bırakıp Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne yönelip, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne itikadımızı tam bağlayıp, hüsn-ü zannımızı yöneltip, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin lütfuna muntazır olmaktır. Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle yapan kullarına, onların gayretleri ile kıyas edilemeyecek kat kat fazla lütuflarını ihsân edecektir.

g. Allah İçin Birbirlerini Sevenler

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım, öyle bitireceğim. Muaz ibn -i Cebel'den, hasen ve sahih bir hadis-i şerif:¹⁷

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلَالِي لَهُمْ مَنَابِرُ
مِنْ نُورٍ يَغُطُّهُمْ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ

(ت. عن معاذ)

RE. 328/2 (*Kâle'llàhu azze ve celle*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki” diyor Rasûlüllah Efendimiz. (*El-mütehâbbûne fî celâlî, lehüm menâbiru min nûrin, yağbituhümü'n-nebiyyûne ve's - şühedâ.*)

(*El-mütehâbbûne fî celâlî*) “Birbirleriyle dostluk edenler, birbirlerini sevenler, birbirleriyle ahbaplık kuranlar, muhabbetleşenler birbirleriyle, birbirlerini (*fî celâlî*) bana olan hürmetlerinden, bana olan saygılarından dolayı, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin hatırı için, ona olan imanlarından, saygılarından dolayı birbirini seven kullar...” Yâni Yunus Emre diyor ya:

Yaradılanı hoş gör,

Yaradan'dan ötürü.

¹⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.IV , s.597, no:2390; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V , s.239, no:22133; Ebû Nuaym, *Hilyetül Evliyâ*, c.II, s.131; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIV , s.292, no:7627; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV III, s.425; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.13, no:24669; Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.45, no:93; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV , s.56, no:14965.

Yaradan'ın hatırı için, Yaradan'dan ötürü birbirini seven kimseler. Yâni, ahiret kardeşliği eden demek. Birbirini Allah için seven kimseler demek. Dünya menfaati için değil.

(*Lehüm menâbiru min nûrin*) “Onların nurdan minberleri olacak.” Nerede? Mahşer yerinde. (*Yağbituhümü'n-nebiyyûne ve's-şühedâu*) “Peygamberler ve şehidler bile onlara gıpta edecekler. ” Dikkat edin, peygamberler ve şehidler bile...

Peygamberler Allah'ın en seçkin kulları. Şehidler de Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin hesap görmeden, hesap sormadan ce netine dahil edeceği, haklarında çok büyük müjdeler vermiş olduğu sevgili kulları. Onlar gıpta edecekler. O birbirini Allah için seven kimseler, o nurdan minberler üstünde şöyle oturmuşlar. Yâni, özel ikram görüyorlar. Başka insanlar mahşerin dehşeti içinde sıkıntıda iken, onlar nurdan minberlerde, böyle yüzleri nur, elbiseleri nur, oturdukları yer nur, pırıl pırıl... Şehidler ve peygamberler bile gıpta edecek bir durumda olacak.

E nedir bu? İnsanların birbirlerini Allah için sevmesinin mukabili. Dünya menfaati için değil, para alacağım diye değil, nüfûzundan istifade edeceğim diye değil. Allah rızası için.

“—Ben onu seviyorum.”

“—Neden seviyorsun?”

“—Allah için seviyorum. Yaradan'dan ötürü seviyorum.”

İşte bunu sağlamak lâzım! Madem böyle peygamberler ve şehidler bile gıpta ediyormuş... Hadi bakalım, arayın tarayın bir hafta sonra gelin! Nasıl oluyormuş bu Allah için birbirlerini sevmek, Allah için ahbaplık etmek? (*El-mütehâbbûne fî celâli*) nasıl oluyorsa; bunu buldunuz mu, tamam, iş bitmiş oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi nevm ü gafletten ikaz eylesin... Sevdiği, râzı olduğu bir ömür nasib eylesin... Sevdiği, râzı olduğu, mes'ud, bahtiyâr kullar olarak kendisine kavuşmayı cümlemize nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

28. 02. 1982 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

